

Előszó

1873. november 17-ét Budapest születésnapjaként ünnepeljük. Belelapozva a korabeli sajtóba azt váránk, hogy főcímek és vezércikkek foglalkozzanak a város történelmét meghatározó eseménnyel. Az egyesítés folyamata azonban évtizedeket vett igénybe, és bár a dátum cseppet sem szimbolikus – a főváros tanácsa ekkor vette át véglegesen az ügyvitelt –, az akkori városlakók számára ez a nap beleveszett a hosszadalmas egyeztetések folyamatába. Sőt, nemcsak ez a nap, hanem a pesti Vigadóban tartott október 25-i történelmi jelentőségű közgyűlés sem kapott nagyobb figyelmet, jóllehet ekkor választották meg többek között a főváros első főpolgármesterét is. Az egyesítés adminisztratív procedúráinak lezárása még címoldalal hírek is kevés volt. A sajtóban tükröződő érdektelenség pedig jól jelzi, hogy a téma túl volt tárgyalva, a fővárossá válás sokkal korábban elkezdődött.

A Zenetudományi Intézet Magyar Zenetörténeti Osztályán a főváros 19. századi zeneéletének átfogó, intézményes kutatása az 1980-as évek közepén elakadt és csak az utóbbi évtizedben volt lehetőségünk e munkálatok fonalának újrafelvételére. Jelen kötetünk, melyben 2023. december 13-án a [HUN-REN BTK Zenetudományi Intézetben szervezett konferenciánk előadásainak írott változatát közöljük](#), ez utóbbi években végzett intenzív kutatásaink eredményeibe is betekintést ad. A közölt tanulmányok a főváros történetének azon mozgalmas időszakával foglalkoznak, amely során a 19. század második felében lendületet kapott a polgári zenei intézmények professzionalizációja. Ezekről az évtizedekről még ma is keveset tudunk. Ideje ráközelítenünk a részletekre és átgondolnunk többek között az önkényuralom éveiről rögzült egyoldalú képünket, és feltárnunk, megértenünk hogyan alakította a város egykori polgára mindennapos ténykedésén keresztül a nyilvános, félnyilvános színterek történetét. A mindennapokat vizsgálva a műzene és közzene megszólalásának, gyakran együttes megszólaltatásának számos kevésbé ismert budapesti színtere, zeneszerzője, előadója és maga a közönség is fókuszba kerül, ezáltal pedig egy

lényegesen részletgazdagabb közegben helyezhetjük el Erkel Ferenc és Liszt Ferenc zeneszerzői, előadói és tanári tevékenységét is, amely e folyamatot mindvégig meghatározta és nagyban elősegítette.

Konferenciánkra meghívtuk a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem keretében működő Liszt Ferenc Emlékmúzeum és Kutatóközpont, valamint az Országos Széchényi Könyvtár Zeneműtárának munkatársait. Így együtt emlékezett meg a főváros születéséről az a három intézmény, ahol Liszt és Erkel, valamint Budapest zenei intézményeinek kutatása kezdetektől folyamatosan zajlik. Együtt ünnepeltünk, mivel a mindennapokban évtizedek óta folyamatosan együtt dolgozunk különféle feladataink kapcsán. Ez az alkalom mégis különlegesebb volt, mivel most közösen tisztelegtünk a 80 éves Eckhardt Mária előtt, aki hosszabb-rövidebb ideig e három kutatóhely mindegyikén működött, és részt vesz jelenleg is az *Új Liszt Összkiadás*nak a Zenetudományi Intézet Magyar Zenetörténeti Osztályán létrejött kutatócsoportja munkájában.

Eckhardt Mária sugárzó egyénisége és kifogyhatatlan kutatói energiája mindig mérce és inspiráció volt és marad mindannyiunk számára.

Kim Katalin

HUN-REN BTK Zenetudományi Intézet igazgatóhelyettes
Magyar Zenetörténeti Osztály osztályvezető